

РЕЦЕНЗИЯ

На дисертационния труд

ИНТЕГРАЦИЯ НА ЗАСТРАХОВАТЕЛНИ И БАНКОВИ ПОСРЕДНИЦИ – МЕЖДУНАРОДНИ АСПЕКТИ

На Грета Тихомирова Овчарова

За придобиване на образователната и научна степен „доктор“
Професионално направление 3.8. „Икономика“, докторска програма
„Световно стопанство и международни икономически отношения“

Научен ръководител: доц. д-р Виржиния Иванова

Рецензент: професор д-р Емил Панушев

Основание за представяне на рецензията: заповед 405/29.06.2022 г. на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“ за участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд.

Представеният дисертационен труд е посветен на съвременни аспекти на взаимодействието между банковите и застрахователните институции при предлагането на финансови услуги на националния и международния пазар. Трудът е с обем 263 страници и включва 12 диаграми и 57 основни таблици. Приложени са анкетната карта на емпиричното проучване и отделни таблици, отнасящи се към анализите на резултатите. Списъкът на използваната литература включва общо 147 източника, от които 69 на български език, 60 на чужд език, 9 нормативни източника и 9 интернет сайта.

Разработката е организирана в увод, три глави, заключение, списък на използваната литература и приложения. Докторантката е осъществила емпирично изследване на основата на разработена от нея

анкетна карта, а събраните данни са обработени със софтуер за статистически анализ. Като цяло структурата на дисертацията е балансирана и отговаря на замисъла на докторантката.

В уводната част са дефинирани ясно актуалността на изследвания проблем, целите и задачите на дисертационния труд свързани с анализа на взаимодействието и интегрирането между банковите и застрахователните институции за повишаване сигурността и качеството на предлаганите финансови услуги. Представени са хипотезите на изследването и и приетите от докторантката ограничения.

Дисертационният труд е разработен на основата на разбирането за ролята на банките в съвременната финансова система и възможностите за взаимодействие със застрахователните компании за повишаване качеството на предлаганите услуги. Анализирани са нагласите на физическите лица към банковото застраховане и са дефинирани маркетингови сегменти за развитието на пазара на тези услуги. В заключението са обобщени основните изводи от отделните глави и резултатите от дисертационния труд.

АКТУАЛНОСТ И ЗНАЧИМОСТ

Актуалността на изследването е обусловена от разширяване формите на взаимодействие между банковата система и застрахователните дружества с цел повишаване сигурността и качеството на услугите, както и по-доброто позициониране на тези пазари. Тези процеси влияят върху различните участници на пазара на банкови услуги, поради което допълването със застрахователни продукти развива качеството на финансовите услуги.

Анализът показва, че интеграцията между търговски банки и застрахователни компании са свързани с диверсификация на банковите рискове и непрекъснато разширяване на предлаганите застрахователни

продукти. Авторката демонстрира добро познаване на практиката на водещи банки в България и утвърдени международни застрахователни компании. Механизмите на приложение на тези модели са допълнени от статистически анализ на нагласите и доверието на физическите лица към банковото застраховане.

НАУЧНИ И НАУЧНО-ПРИЛОЖНИ РЕЗУЛТАТИ

Представеният дисертационен труд е посветен на научно приложни аспекти на разширяване обхвата на банковите услуги в посока на осигуряване на по-висока степен на защитеност от финансови рискове. Взаимодействието на търговските банки със застрахователните компании дава възможност за развитието на нови форми на финансово посредничество и интеграция на двата сегмента. Оценката на тези процеси е допълнен със статистически анализ на резултати от проведена анкета и са формулиране виждания за маркетингови подходи при привличането на клиенти на финансови услуги. На база резултатите от изследването са формулирани изводи и оценки за поведението на банките и застрахователните компании при повишаване сигурността на предлаганите услуги. Техният приносен характер може да се систематизира в следните направления:

- Систематизирани са концепции на функционирането на съвременната банкова система и предлаганите от нея финансови услуги. Анализирани са основните характеристики на застрахователния пазар и ролята на финансовите посредници. Тези постижения могат да се определят като „допълване на съществуващо знание“.
- В дисертационния труд са представени тенденции във взаимодействието на търговските банки и застрахователните дружества при разработването на съвместни финансови

продукти и тяхното предлагане на национално и международно равнище. Тези резултати могат да се определят като „систематизиране и допълване на съществуващо знание“.

- Изследвани са организационни форми и модели на финансово сътрудничество между търговските банки и застрахователните компании и е дефинирано мястото на посредниците при реализирането на предлаганите продукти. Изведена е ролята на банковото застраховане в процеса на взаимодействие между финансовите институции. Тези резултати могат да се определят като „систематизиране и допълване на съществуващо знание“.
- Проучени са информираността и доверието на физическите лица към посредничеството между търговските банки и застрахователните компании и на основата на статистическа обработка на резултатите от анкетата са дефинирани изводи за разработването на маркетингови подходи за потребителско сегментиране към продукт или услуга. Тези резултати имат конкретен научно-приложен характер.

Така представените научно-приложни приноси са дело на докторантката и показват нейната теоретична подготовка и задълбоченост в интерпретирането на данни за функционирането на банковата система в България и застрахователния пазар.

Представените публикации съдържат съществени части от научните изследвания на докторантката, които са представени в дисертацията. Предвид актуалността на изследваните проблеми би било полезно апробирането на тезите на автора в авторитетни специализирани издания. Резултатите от статистическия анализ и научно-приложните изводи са предпоставка за практическо приложение на постиженията в дисертационния труд.

ОЦЕНКА НА АВТОРЕФЕРАТА

В автореферата на дисертационния труд, с обем от 42 страници, са разработени основните компоненти на подхода на докторантката към изследването – актуалност и значимост, обект и предмет на изследването, цели и задачи, авторски тези, методология на изследването, ограничения на изследването. Подробно е представена структурата и изводите от изследването като в изложението са включени разработената от докторантката анкета, анализ на отговорите и обработените със статистически софтуер данни. Справката за приносите отразява вижданията на авторката за постиженията в изследваната област, които са от значение разширяване приложението на банковото застраховане и за маркетинговия подход при неговото пазарно предлагане. Включеният списък с публикации представят на резултатите от дисертационния труд в електронното списание на ВСУ „Черноризец Храбър“ и на международни конференции.

КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ

Към рецензирания дисертационен труд могат да бъдат отправени и критични бележки с оглед бъдещи разработки и насочване към определени виждания.

На първо място, при извеждането на концептуалните аспекти на банковата система да се изхожда от международно утвърдените стандарти, особено когато се правят опити за формулиране на дефиниции на утвърдени практики.

На второ място, представянето на ролята на централното банкиране едва ли е необходимо при поставените цели и задачи. Представените гледни точки имат еднозначно решение във финансовата практика и международната регламентация.

На трето място, въпреки дефинирания целеви обхват на изследването – физическите лица, би могло за съпоставка да се посочи и делът на юридическите лица като потребители за банково застраховане.

И на четвърто място, бих препоръчал да се изведе фактора защита на *интересите на потребителя*, което ще повиши степента на доверие в банковото застраховане.

Посочените критични бележки и препоръки не намаляват качеството и количеството на получените резултати и приноси.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд ИНТЕГРАЦИЯ НА ЗАСТРАХОВАТЕЛНИ И БАНКОВИ ПОСРЕДНИЦИ – МЕЖДУНАРОДНИ АСПЕКТИ е посветен на важни аспекти на функционирането на съвременната финансова система и взаимодействието между банковия и застрахователния сегмент. Разработката притежава необходимите научни и научно-приложни приноси, поради което препоръчвам на Уважаемото научно жури да присъди на Грета Тихомирова Овчарова образователната и научната степен „доктор“ по професионално направление 3.8. „Икономика“, докторска програма „Световно стопанство и международни икономически отношения“.

10.08.2022 г.

Гр. Варна

Рецензент:

/Проф. д-р Емил Панушев/